

Biodinamično kmetijstvo tudi v Sloveniji

Biodinamična kmetija *Zlate Misli* : Hrana za telo, dušo in duha¹

“Ko se ljudje, ki v notranji iskrenosti iščejo duhovno, med seboj povežejo, se ustvari zlati trak/nit - od duše do duše”.

Ker želimo, da bi naša kmetija postala kraj, kjer se podobno misleči ljudje, ki iščejo dobro, lahko srečujejo/povežejo med seboj in ker želimo z vsemi deliti dobro, kakovostno in neoporečno hrano, smo rekli, da mora ta del (torej zlati) vsekakor biti v imenu.

Ker pa se vse začne z mislijo (od misli, k besedam in dejanjem), menimo, da je tvorjenje in kasneje udejstvovanje teh zlatih misli eno izmed najbolj pomembnih poslanstev, ki jih imamo.

Pri nas si prizadevamo udeležiti načela uspešne ekološke in biodinamične pridelave ter tako pridelati najboljše za telo, dušo in duha.

Turinekovi

V želji po lastni kmetiji sta Matjaž in Maja v letu 2011 pričela oblikovati svoj raj na zemlji. Na njem sledijo svojim vrednotam in na sodoben način razvijajo trajnostno biodinamično kmetijo, ki oskrbuje vedno več partnerjev iz vseh koncev Slovenije. Na ekološki biodinamični kmetiji Zlate misli na dobrih 15 hektarjih pridelujejo sadje, zelenjavo, žita in oljnice. Nahajajo se v Slovenskih goricah, v čudoviti Jareninski dolini, ki je tudi zaščitena kot krajinski park.

Poleg lepega primera skrbi za okolje so tudi primer dobre prakse partnerskega kmetijstva, ki je posebna oblika povezovanja med kmetijskimi pridelovalci in potrošniki brez vključevanja posrednikov. Gre za prvi primer pred-zakupa (crowdfundinga) v kmetijstvu v Sloveniji.

V letu 2018 so v obliki razširjenega partnerstva kupili vetrno mobilno turbino za omilitev posledic pozebe v času cvetenja jablan. V letu 2019 pa zaščitili nasad jablan in borovnic s protitočno mrežo. Zaradi njihovega delovanja in povezovanja s potrošniki so za leto 2018 prejeli nagrado za [Inovativnega novega pristopnika za Slovenijo - Newbie](#).

¹ Povzeto po spletni strani kmetije (<https://www.zlate-misli.si/>), elektronskih sporočilih partnerjem in predstavitve dobre prakse lokalnega krožnega gospodarstva in trajnostne potrošnje - samooskrba s hrano v projektu Dovolj za vse (<https://dovoljazavse.si/praksa/partnerska-ekoloska-biodinamicna-kmetija-zlate-misli/>). Zbrala in uredila dr. Darja Piciga v sodelovanju z dr. Majo Turinek in dr. Matjažem Turinek.

Slika levo: Za Vas kmetujemo Matjaž, Maja, Luka, Ema in Samo.

Smo mlada družina, ki si prizadeva so-ustvarjati zdravo življenjsko okolje, hrano in misli. Oba, Matjaž in Maja, sva po poklicu/izobrazbi kmeta, ki sva se preizkusila tudi v akademskih vodah, a po nekaj letih ugotovila, da si želiva svoje delovanje zaenkrat usmeriti predvsem v praktični del kmetovanja.

Slika spodaj: Primer partnerskega zabožčka

Partnerji kmetije oziroma kupci pridelkov glede na svoje želje in potrebe vnaprej zakupijo količine pridelkov, ki jih želijo tekom leta prejemati. Na ta način si kmetija zagotovi sredstva za razvoj in prilagajanje na podnebne spremembe, lažje načrtuje količino in nadzoruje kakovost pridelkov ter zmanjšuje količino odpadne hrane. Kupci pa si zagotovijo pestre in kakovostne pridelke po za približno tretjino nižji ceni, ki je za kmetijo še vedno pravična, saj nimajo stroškov s trženjem in podobno.

Družinska kmetija Zlate misli sledi načelom ekološkega in biodinamičnega kmetovanja, zelo jim je pomembno, da je pridelava hrane čim bolj okolju prijazna. Tla obdelujejo tako, da povzročajo kar najmanj izpustov toplogrednih plinov in hkrati ohranjajo odpornost in rodovitnost tal. Ne uporabljajo kemično-sintetičnih sredstev za varstvo rastlin in mineralnih gnojil.

Na kratko o biodinamičnem pristopu h kmetovanju in vrtnarjenju

Biodinamično kmetovanje in vrtnarjenje je še starejše kot ekološko, utemeljitelj je bil dr. Rudolf Steiner na Kmetijskem tečaju leta 1924, v današnjem času pa dobiva vedno večji pomen. Glavna razlika je, da sveta ne dojema zgolj z materialističnega vidika, ampak tudi z duhovnega. Menimo, da življenje ni vsota kemičnih reakcij, ampak samostojna entiteta, sestavljena iz ritmov in sil, ki stvarjem dajejo življenje. Poskušamo razumeti te ritme in sile ter na podlagi njih organizirati kmetovanje in vrtnarjenje. Vrt razumemo kot celosten organizem. Preparati, ki jih uporabljamo v biodinamiki, pomagajo pri vzpostavljanju biološke aktivnosti in ravnovesja v tleh, ki so osnova pri pridelavi hrane. Pomagajo procesom rasti, spodbujajo zorenje in razvijanje okusa. Najkakovostnejše pridelke za prehrano ljudi dobimo takrat, ko je vzpostavljeno ravnovesje med rastjo in zorenjem.

Biodinamičen način kmetovanja je pristop, ki oskrbuje ljudi z zdravo hrano, hkrati pa zagotavlja razvoj bivalnega prostora in podpira tla, rastline, živali in krajino v njihovem razvoju. Za nadaljnji razvoj biodinamičnih impulznih izkušenj, ki so bile narejene na področju pravic, kulturne / duhovne realnosti in ekonomskega življenja, potrebujemo tesnejše povezovanje in sodelovanje na vseh nivojih. Odličen zgled nam v tem kontekstu predstavlja SEKEM iz Egipta².

Demeter blagovna znamka je znak najvišje kakovosti hrane. S svojimi mednarodno zavezujočimi standardi pridelave, predelave in zlasti označevanja je omogočila organizaciji Demeter³, da razvije potrebno preglednost in zaupanje. To blagovno znamko trenutno uporabljajo imetniki licenc v več kot 60 različnih državah. V zadnjih letih se je število certificiranih kmetijskih gospodarstev povečalo na skoraj več kot 6000, površina pod biodinamičnimi pridelki pa se je od leta 1997 skoraj podvojila.⁴

Slika: Logotip Demeter na spletišču <https://demeter.net/>.

»Narava nas uči«: do biodinamične pridelave hrane tudi z učnimi vrtovi na Gorenjskem

Zgornja Gorenjska je območje, ki se začne nekako od reke Tržiška Bistrica navzgor. Od nje se dvigne v hribovje, pa v hribe in na koncu se vse požeje v višave do triglavskih vršacev. Lahko rečemo, da to območje predstavlja eno najlepših in najslikovitejših okolij v Sloveniji in tudi Evropi. Območje je močno povezano z naravo, naravnimi viri, tradicionalnim kmetovanjem in kulturno dediščino. Z namenom ohranjanja naravne dediščine in skrbi za naravo smo na tem območju leta 2002 ustanovili društvo Ajda Gorenjska, ki svoje člane na aktiven način uči pridelovanja hrane po biodinamični metodi, ki ima tudi duhovno ozadje.

Radovljško kotlino si lahko predstavljamo kot vstopno točko v lepote neokrnjene narave Zgornje Gorenjske. Dežela se razprostira med verigo visokih gor na severu in dolino reke Save na jugu. Po ravnini kot razmetani ležijo majhni grički – morenski nasipi ledenikov. Pri Radovljici sta taka primera naravna spomenika Voljčev hrib in Obla gorica. Na vzhodnem delu pohodne poti okrog Oble gorice se je v majhni kotlinici med osnovno šolo, vrtcem in zdravstvenim domom nahajal ekstenzivni travnik, ki

² SEKEM-u, svetovno priznanemu biodinamičnemu podjetju-skupnosti, smo posvetili celotno 6. nadaljevanje (povezava [tukaj](#)).

³ Več o zvezi in certifikatu Demeter na <https://demeter.net/>, v slovenščini na <https://demeter.si/>.

⁴ Podatki povzeti po: <https://demeter.net/about/statistics/>.

smo ga v okviru LEADER projekta »Narava nas uči«⁵ v obdobju 2013-2014 spremenili v sadovnjak in urbani učni vrt.

Slika: Biodinamični učni vrt pri Radovljici po zaključku projekta »Narava nas uči«.

Drugi urbani učni vrt je nastal na nekoliko manjši površini v Kranjski Gori, kjer se soočamo z izzivi pridelave hrane in semen v alpskem podnebju. Radovljica in Kranjska Gora sta sicer na zemljevidu majhni mesti, vendar se s takima vrtovoma lahko enakovredno postavita ob bok največjim prestolnicam kot sta recimo Berlin in Basel.

Vrtova sta opremljeni z visoki gredami, predstavitvenimi tablami in različnimi rastlinskimi kulturami, kar lokalnemu prebivalstvu omogoča neposreden stik z naravnimi zakoni in trajnostnimi praksami.

Namen projekta je bil aktivno spodbuditi in spodbujati otroke, osnovnošolce, mlade, brezposelne, vrtničarje ter občane k pridelavi zdrave hrane in z učenjem biodinamičnega obdelovanja zagotoviti pridelavo visokokakovostne hrane tudi z medgeneracijskim sodelovanjem. Z namenom zagotavljanja pridelave visokokakovostne hrane in prispevka k večji samooskrbi so bile v izobraževalne cikle vključene tudi kmetije. V projektu je iz omenjenih občin sodelovalo preko 200 ljudi.

Otroci iz waldorfskega vrtca Čebelica, osnovnošolci (Waldorfska šola OE Radovljica, Anton Tomaž Linhart, Anton Janša), CUDV (Center za usposabljanje, delo in varstvo Matevž Langus) in dijaki Biotehniškega centra Naklo so obdelovali vsak svoj del biodinamičnega vrta pri Radovljici. S trajnostno samooskrbo po metodi biodinamike se je na predavanjih v zimskih mesecih in ob praktičnem usposabljanju na vrtovih seznanilo 170 odraslih slušateljev. Kasneje so se projektu priključili še prostovoljci in Ljudska Univerza Radovljica. Kot zadnja se je priključila še srednja gostinska šola Radovljica, ki je na zaključni prireditvi s pripravljenimi jedmi iz zelenjave, ki je zrasla na teh vrtovih, dokazala, da se zdravo in dobro ne izključujeta.

⁵ Projekt »Narava nas uči« je trajal od pomladi 2013 do jeseni 2014, podprt je bil s sredstvi Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v okviru pristopa LEADER. Projekt so podprli župani treh Zgornjegorenjskih občin, glavni nosilec projekta je bila občina Radovljica, sodelovali še občini Jesenice in Kranjska gora, izvajalec je bil RAGOR (Razvojna agencija Zgornje Gorenjske), njegov strokovni podizvajalec je bil Demeter, Zavod za biološko-dinamično gospodarjenje. Franc Zavodnik in Maja Kolar sva bila idejni vodji projekta, Aleš Jezeršek je bil skrbnik vrtov. V strokovni del projekta je bilo vključeno društvo Ajda Gorenjska.

Na osnovni šoli v Radovljici je na primer potekal biodinamični krožek. Poudarek pri vzpostavljanju vrtov je bil na sejanju in sajenju avtohtonih rastlin. Zasejali smo žita, posadili sadovnjak z različnimi sadnimi vrstami, jagodičevje in okrasni del vrta za privabljanje koristnih organizmov. Površine smo poskropili z biodinamičnimi preparati, pripravili smo kompostni kup, ki smo ga preparirali s kompostnimi preparati. Za lažjo razlago setvenega koledarja smo postavili kozmični skalnjak.

Slika: Biodinamična načela – kozmični skalnjak

In kaj se je z učnima vrtovoma dogajalo po zaključku projekta?

Vrtova sta v nekaj letih po koncu projekta pridobila mednarodno blagovno znamko Demeter. Čeprav so se evropska LEADER sredstva iz tistega obdobja iztekla, pa sta delovala naprej. Občine, šole in drugi sodelujoči so projektne aktivnosti (kot so biodinamični krožki, izobraževanja in Eko prazniki) uspešno izvajali tudi v naslednjih letih.

Slika: Integralni model projekta »Narava nas uči« (avtorica: dr. Maja Kolar)

Naš skupni cilj je vzpostavitev centra z interdisciplinarnim, inovativnim pristopom k zagotavljanju kakovosti bivanja na osnovi kriterijev trajnostnega razvoja na področju biodinamičnega kmetijstva in vrtnarjenja, vzgoje in izobraževanja, kulture, socialnega podjetništva, gospodarstva in raziskovanja.

Nekaj več o vrtu pri Radovljici:

Biodinamični učni vrt še vedno obiskujejo in se na njem učijo otroci različnih starosti in tudi druge skupine ljudi. Obiskov otrok je vsako leto več. Zelo močno nas še vedno podpira lokalna skupnost. Postavili so nam učilnico na prostem in nasploh skrbijo za vzdrževanje (nakup potrebne opreme in drugega potrošnega materiala), urejenost vrta in zaposlitev skrbnika vrta (zeleno delovno mesto!).

Z vrtom sodelujejo Srednješolski izobraževalni center Radovljica in druge ustanove vzgoje in izobraževanja, Čebelarsko društvo Radovljica je na vrtu postavilo čebelnjak, povežemo se s Hišo Linhart in Turističnim društvom Radovljica, na vrtu organiziramo različne strokovne delavnice za splošno javnost – primer: **Slika desno: Vabilo na delavnico o biodinamičnem kompostiranju.**⁶

Učni vrt pri Radovljici tesno sodeluje z Inštitutom Ekosemena in Semenjalnico⁷, na vrtu se pridelujejo raznolika semena in testirajo različne prsto-prašne kulturne rastline. Pridelujemo več kot 100 vrst in sort različne zelenjave, zelišč in sadja. Semenjalnica skrbi za semena na vrtu in jih v zimskem času tudi shranjuje v primernih pogojih. Ko smo jih shranjevali v naši hišici na vrtu so nam jih ponavadi preko zime pohrustali glodavci, saj le-ti dobro vedo, kaj je zdravo in okusno.

Inštitut Ekosemena je doniral postavitev namakalnega sistema, v letu 2026 pa smo s skupnimi močmi na vrtu postavili nov geodezični rastlinjak, namenjen pridelavi semen in zelenjave v zimskem času. Raziskovalno sodelujemo z BC Naklo in drugimi ustanovami.

Vrt je bil leta 2022 nagrajen na natečaju biodiverziteti najbolj prijazen učni vrt⁸.

Leta 2017 je vrt v Radovljici obiskal gospod Thomas Lüthi s Švedske, dolgoletni predsednik Demeter International, ki je dejal: »Na Švedskem nima nobena šola takega vrta. Nisem čisto prepričan, se mi pa zdi, da sta vaša vrtova edina te vrste na svetu. Lahko ste ponosni, da ju imate.«

Dr. Maja Kolar

⁶ <https://www.radovljica.si/objava/1394398>

⁷ Več informacij o Semenjalnici na povezavi <https://semenjalnica.si/>.

⁸ Natečaj je potekal v okviru projekta LIFE Naturaviva: <https://www.naturaviva.si/rezultati-natecaja-biodiverziteti-najbolj-prijazen-vrt/>.